

ΑΠ 296/2001

Εταιρίες κινητής τηλεφωνίας. Μονομερής αναπροσαρμογή τιμολογίων . Περιορισμός δυνατότητας συνδρομητή να καταγγείλει τη σύμβαση. Καταβολή υπέρμετρων εγγυήσεων. Καταχρηστικότητα όρων.

Δημοσίευση : ΝΟΜΟΣ/2001 (1), ΕλλΔνη/2001 (1326), ΔΕΕ/2001 (1112), ΕΕΜΠΔ/2001 (489)

(...) Π.Ορίζεται από την παρ.1 του άρθ.2 του Ν.2251/1994 περί προστασίας των καταναλωτών (ΦΕΚ Α 191) ότι όροι που έχουν διατυπωθεί εκ των προτέρων για απροσδιόριστο αριθμό μελλοντικών συμβάσεων (γενικοί όροι συναλλαγών) δεν δεσμεύουν τον καταναλωτή, αν κατά την κατάρτιση της σύμβασεως τους αγνοούσε ανυπαίτιως και ο προμηθευτής δεν του υπέδειξε την ύπαρξή τους ή του στέρησε τη δυνατότητα να λάβει πραγματική γνώση του περιεχομένου τους. 2.Οι γενικοί όροι συμβάσεων και παρεπόμενων συμφωνιών που καταρτίζονται στην Ελλάδα, διατυπώνονται στην ελληνική γλώσσα, εξαιρούνται οι γενικοί όροι των διεθνών συναλλαγών. 3.Εντυποι γενικοί όροι συναλλαγών εκτυπώνονται ευανάγνωστα σε εμφανές μέρος του εγγράφου της σύμβασης. όροι που συμφωνήθηκαν ύστερα από διαπραγμάτευση μεταξύ των συμβαλλομένων (ειδικοί όροι) είναι επικρατέστεροι από τους αντίστοιχους γενικούς όρους. 5.Κατά την ερμηνεία των γενικών όρων συναλλαγών λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη προστασίας του καταναλωτικού κοινού. Γενικοί όροι συναλλαγών που διατυπώθηκαν μονομερώς από τον προμηθευτή ή από τρίτο για λογαριασμό τον προμηθευτή, σε περίπτωση αμφιβολίας ερμηνεύονται υπέρ του καταναλωτή. 6.Γενικοί όροι των συναλλαγών που έχουν ως αποτέλεσμα την υπέρμετρη διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή απαγορεύονται και είναι άκυροι.

Ο καταχρηστικός χαρακτήρας γενικού όρου ενσωματωμένου σε σύμβαση κρίνεται αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση, το σύνολο των ειδικών συνθηκών κατά τη σύναψή της και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης από την οποία εξαρτάται.7.Καταχρηστικοί είναι ιδίως οι όροι που:α), β), ε)επιφυλάσσουν στον προμηθευτή το δικαίωμα μονομερούς τροποποίησης ή λύσης της σύμβασης χωρίς ορισμένο ειδικό και σπουδαίο λόγο,,ια)χωρίς σπουδαίο λόγο αφήνουν το τίμημα αόριστο και δεν επιτρέπουν τον προσδιορισμό του με κριτήρια ειδικά καθορισμένα στη σύμβαση και εύλογα για τον καταναλωτή ιγ)αποκλείουν ή περιορίζουν υπέρμετρα την ευθύνη του προμηθευτή.

Εξάλλου σύμφωνα με την παρ.1 του άρθ.10 του Ν.2251/1994 οι ενώσεις καταναλωτών συγκροτούνται ως σωματεία και διέπονται από τις διατάξεις των άρθρων αυτού και του Αστικού Κώδικα. Οι ενώσεις καταναλωτών έχουν ως αποκλειστικό σκοπό την προστασία των συμφερόντων του καταναλωτικού κοινού. Κατά την παρ.9 του άρθρου 10 του άνω νόμου ενώσεις καταναλωτών που έχουν τουλάχιστον (500) ενεργά μέλη και έχουν εγγραφεί στο μητρώο ενώσεων καταναλωτών πριν από δύο τουλάχιστον έτη μπορούν ν' ασκούν κάθε είδους αγωγή για την προστασία των γενικότερων συμφερόντων του καταναλωτικού κοινού (συλλογική αγωγή). Ιδίως μπορούν να ζητήσουν: α) την παράλειψη παράνομης συμπεριφοράς του προμηθευτή, ακόμη και πριν αυτή εκδηλωθεί, ιδίως όταν συνίσταται στη διατύπωση καταχρηστικών γενικών όρων των συναλλαγών, β) χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Για τον καθορισμό της χρηματικής ικανοποίησής, το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη ιδίως την ένσταση της προσβολής της έννομης τάξεως που συνιστά η παράνομη συμπεριφορά, το μέγεθος της εναγόμενης επιχείρησης του προμηθευτή και ιδίως τον ετήσιο κύκλο εργασιών της, καθώς και τις ανάγκες της γενικής και ειδικής πρόληψης.

Ο Ν.2251/1994 αποτελεί ενσωμάτωση στο Εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 5-4-1993 σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές στη παρ.1 του άρθρου 3 της οποίας ορίζεται ότι ρήτρα σύμβασης που δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, θεωρείται καταχρηστική όταν παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί σε βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση, ενώ κατά τη διάταξη του άρθρου 8 της ίδιας παραπάνω οδηγίας τα κράτη-μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή διατηρούν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία, αυστηρότερες διατάξεις σύμφωνες προς τη συνθήκη, για να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή

(.....) Στην προκειμένη υπόθεση το εφετείο, δικάζοντας αγωγή του αναιρεσίβλητου Σωματείου, υπέρ του οποίου είχε ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση η δεύτερη αναιρεσίβλητη, κατά της αναιρεσεύουσας εταιρίας, που είχε ως αντικείμενο την απαγόρευση συνάψεως από την τελευταία με τους καταναλωτές συμβάσεων με τους αναφερόμενους εκεί όρους τους οποίους θεωρούσε καταχρηστικούς, δέχθηκε με την προσβαλλόμενη απόφασή του, μετά από εκτίμηση των αποδείξεων, τα ακόλουθα: Η αναιρεσεύουσα ανώνυμη εταιρία, που λειτουργεί στην Ελλάδα με την ΓΥ4829/1992 άδεια των Υπουργών Ευθύνης Οικονομίας Μεταφορών και Επικοινωνιών, δραστηριοποιείται στο πεδίο των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και ειδικότερα με την παροχή στους καταναλωτές τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών δια μέσου δικτύου κινητής τηλεφωνίας που λειτουργεί με βάση σύμβαση προσχώρησης και άδεια

λειτουργίας του Ελληνικού Δημοσίου, η οποία της είχε παραχωρηθεί. Στο πλαίσιο αυτό των δραστηριοτήτων της συνάπτει συμβάσεις παροχής υπηρεσιών με τους καταναλωτές, οι οποίες διέπονται από τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας, τους γενικούς όρους συναλλαγών και τους ειδικούς όρους που αφορούν ειδικές συμφωνίες ανάμεσα σ αυτή και το συμβαλλόμενο καταναλωτή.

Διατυπώνει και χρησιμοποιεί στις συμβάσεις αυτές γενικούς όρους, οι οποίοι εμπεριέχονται στο σχετικό έντυπο της με τον τίτλο Γενικοί όροι σύνδεσης στο δίκτυο κινητής τηλεφωνίας / παροχής υπηρεσιών. Μεταξύ των όρων αυτών υπάρχουν και οι ένδικοι που περιλαμβάνονται στα παρακάτω άρθρα του εντύπου: 1) Στο άρθρο 6 παρ. 2, που ορίζει ότι η εταιρεία διατηρεί το δικαίωμα αναπροσαρμογής του τιμοκαταλόγου. Οποιαδήποτε αύξηση των τιμών θα ισχύει μετά την πάροδο δύο μηνών από της σχετικής εξαγγελίας και δημοσιοποίησης. Οι καινούργιες, αναπροσαρμοζόμενες τιμές θα εφαρμόζονται σε όλες ανεξαιρέτως τις συμβάσεις, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που βρίσκονται στο στάδιο της ολοκλήρωσης . Με τέτοια διατύπωση ο όρος αυτός είναι καταχρηστικός, διότι το περιεχόμενό του αντίκειται στις απαγορευτικές ρήτρες του άρθρου 2 παρ. 6 και 7 περιπτ. ε και ια του ν. 2251/1994.

Παρέχεται πράγματι δικαίωμα μονομερούς τροποποίησης βασικού στοιχείου της σύμβασης, δηλαδή του τιμοκαταλόγου, χωρίς προδιαγραμμένα κριτήρια που να είναι εύλογα για τον καταναλωτή. Επιχειρείται αυθαίρετη αναπροσαρμογή των τιμών από την εκκαλούσα σε βάρος του καταναλωτή, που δεν προβλέπουν οι αρχές της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών (άρθρα 288, 388 ΑΚ) ή κάποιοι άλλοι ειδικοί και σπουδαίοι λόγοι, οι οποίοι και δεν αναφέρονται. Έτσι αφέθηκε το τίμημα όπως τελικά θα διαμορφωθεί από το ύψος της αναπροσαρμογής, αόριστο και δεν επιτρέπεται ο προσδιορισμός του με κριτήρια ειδικά καθορισμένα στη σύμβαση και εύλογα για τον καταναλωτή, σε κάθε δε περίπτωση διαταράσσεται προφανώς υπέρμετρα η συμβατική ισορροπία των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή, με βάση και τη φύση των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση, καθώς και το σύνολο των ειδικών συνθηκών. Εξάλλου, με το άρθρο 3 παρ. 9 στοιχ. Δ του Ν. 2246/1994 ορίζεται ότι τα τιμολόγια των οργανισμών τηλεπικοινωνιών πρέπει α) να είναι εναρμονισμένα με το κόστος, β) να πληρούν τους κανόνες του υγιούς ανταγωνισμού, γ) να μη δημιουργούν διακρίσεις, δ) να πληρούν τους κανόνες διαφάνειας και να δημοσιεύονται, ε) να βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια, στ) να βασίζονται στα επί μέρους χαρακτηριστικά της παρεχόμενης υπηρεσίας, ζ) να βασίζονται στην ισότιμη συμμετοχή στο γενικό κόστος, η) να βασίζονται στη σταδιακή εξάλειψη των σταυροειδών επιδοτήσεων μεταξύ υπηρεσιών . Οι διατάξεις αυτές του ν. 2246/1994 δεν θέτουν κριτήρια, αλλά παρέχουν ορισμένες οδηγίες που πρέπει να ακολουθούνται για τη διαμόρφωση νέων τιμολογίων.

Επομένως δεν πληρούν και τις προϋποθέσεις των ειδικών κριτηρίων που πρέπει να διατυπώνονται στη σύμβαση, ώστε με τον τρόπο αυτό να παρέχεται στον καταναλωτή η δυνατότητα, αφενός να εκτιμήσει το μέγεθος των οικονομικών υποχρεώσεων που αναλαμβάνει και αφετέρου να προβλέψει τις ενδεχόμενες αναπροσαρμογές του τιμήματος, για την αποδοχή των οποίων δεσμεύεται εκ των προτέρων. Έτσι που έκρινε το Εφετείο και κατ'ακολουθίαν της κρίσης του αυτής, δέχθηκε την ένδικη αγωγή κατ'ουσίαν ως προς τον όρο αυτόν της συμβάσεως, δεν παραβίασε τις διατάξεις οι οποίες αναφέρονται στη μείζονα σκέψη που εφάρμοσε, ούτε αυτές του άρθρου 3 παρ. 9 του Ν. 2246/1994 που δεν εφάρμοσε, αφού σύμφωνα με τις παραδοχές της, δεν συνέτρεχε λόγος εφαρμογής τους. Επομένως ο αντίθετος από το άρθρο 559 αρ. 1 του ΚΠολΔ υπό στοιχεία Ι λόγος της αιτήσεως, στο σύνολό του είναι αβάσιμος.

2) Στο άρθρο 10 παρ. 1 που ορίζει ότι Μετά την πάροδο της αρχικής ελάχιστης διάρκειας της σύμβασης (δηλαδή των έξι μηνών, όπως προβλέπει το άρθρο 2 για τη σύμβαση αυτή αόριστου χρόνου) ο συνδρομητής δικαιούται να καταγγείλει την παρούσα με επιστολή του η οποία θα απευθυνθεί συστημένη με απόδειξη παραλαβής στα γραφεία συνδρομητών της εταιρείας, τηρουμένων των προθεσμιών του άρθρου 2 ανωτέρω (δηλαδή η καταγγελία θα ισχύει στο τέλος του επομένου μηνός από την ημερομηνία λήψης της ειδοποίησης, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά στην παρούσα σύμβαση). Η καταγγελία θα επέρχεται στο τέλος του επομένου της ειδοποίησης μηνός. Σε περίπτωση που ο συνδρομητής επιθυμεί τη λύση της παρούσας προ της παρόδου της αρχικής ελάχιστης διάρκειας θα καταβάλλει εν πάση περιπτώσει, πέραν των χρεώσεων χρήσεως και τα υπολειπόμενα πάγια τέλη ολοκλήρου του χρόνου ελάχιστης διάρκειας. Και σε αυτή την περίπτωση η καταγγελία θα επέρχεται στο τέλος του επομένου της ειδοποίησης μηνός. Στο άρθρο 2, που ορίζει ότι η παρούσα σύμβαση και εφόσον η αίτηση έχει γίνει αποδεκτή από την εταιρεία τίθεται σε ισχύ από την ημερομηνία που ο συνδρομητής συνδέεται με το δίκτυο και συμφωνείται για αόριστο χρόνο με την ελάχιστη όμως διάρκεια των έξι μηνών ή μεγαλύτερη όπως προβλέπεται στην αίτηση σύνδεσης. Μετά το τέλος της ελάχιστης αυτής διάρκειας, οποιοδήποτε των μερών δύναται να καταγγείλει την παρούσα σύμβαση με συστημένη επιστολή ή με κατάθεση με απόδειξη στα γραφεία της εταιρείας. Εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στην παρούσα, η καταγγελία θα ισχύει στο τέλος του επομένου από της ημερομηνίας λήψης της ειδοποίησης μηνός. Με το περιεχόμενο που προαναφέρθηκε οι όροι των πιο πάνω άρθρων 1 και 10 παρ. 1 είναι επίσης καταχρηστικοί, καθόσον αφορά τον περιορισμό της δυνατότητας του καταναλωτή συνδρομητή να καταγγείλει τη σύμβαση και το χρόνο επέλευσης των αποτελεσμάτων της καταγγελίας, διότι προσκρούουν στις απαγορευτικές ρήτρες του άρθρου 2 παρ. 6 και 7 περιπτ. ιη του ν. 2251/1994. Οι όροι αυτοί εμποδίζουν τον καταναλωτή να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση, όταν η αύξηση του τιμήματος

σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης είναι υπερβολική γι αυτόν, σε κάθε δε περίπτωση έχουν ως αποτέλεσμα προφανώς την υπέρμετρη διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή.

Είναι χαρακτηριστικό, ότι με τους καταχρηστικούς αυτούς όρους ο συνδρομητής δεν έχει δικαίωμα να καταγγείλει τη σύμβαση χωρίς δυσμενείς οικονομικές συνέπειες, ούτε και στην περίπτωση που σύμφωνα με το γενικό όρο του άρθρου 6 παρ. 2 επιβάλλει μονομερώς αυθαίρετες αυξήσεις, δηλαδή ο καταναλωτής υποχρεούται να αποδεχθεί τις νέες τιμές, όσον υψηλές και αν είναι, δίχως καμία δυνατότητα αντίδρασης με καταγγελία της σύμβασης για το σπουδαίο αυτό λόγο της υπερβολικής αύξησης του τιμοκαταλόγου. Αυτό όμως αντίκειται στους κανόνες της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών, αφού προτάσσεται μονόπλευρα το συμφέρον της εκκαλούσας για να εξασφαλιστεί μια διάρκεια στη σύμβαση, συμφέρον που δεν δικαιολογείται από τη φύση της δραστηριότητάς της και των υπηρεσιών που παρέχει στον καταναλωτή, που βαρύνεται, προφανώς υπέρμετρα, με την πληρωμή πάγιων τελών χωρίς να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες της. Ετσι που έκρινε το Εφετείο και κατ'ακολουθίαν της κρίσης του αυτής δέχθηκε κατ'ουσίαν την αγωγή ως προς τον όρον εκείνον της συμβάσεως δεν παραβίασε τις διατάξεις οι οποίες αναφέρονται στη μείζονα σκέψη, έλαβε δε υπόψη το με λόγο εφέσεως προβληθέντα ισχυρισμό της αναιρεσείουσας ότι ο κρίσιμος εδώ όρος δεν ήταν γενικός αλλά ειδικός μη υποκείμενος στον περί καταχρηστικότητός του έλεγχο και τον απέρριψε εκ του πράγματος με την παραπάνω αντίθετη παραδοχή του, ενώ από τις παραδοχές της αναιρεσιβαλλομένης προκύπτει επίσης ότι το εφετείο ούτε ευθέως ούτε εμμέσως διαπίστωσε ότι υπήρχε στην ένδικη σύμβαση κενό ή αμφιβολία ως προς την έννοια του όρου εκείνου και επομένως δεν, ανέκυπτε περίπτωση εφαρμογής των ερμηνευτικών κανόνων των δικαιοπραξιών των άρθρων 173 και 200 του ΑΚ ώστε να τους παραβιάσει με τη μη εφαρμογή τους. Συνεπώς ο αντίθετος από το άρθρο 559 αρ. 1 και 8 του ΚΠολΔ υπό στοιχεία Π λόγος της αιτήσεως είναι αβάσιμος. 3) Στο άρθρο 11 εδ. α, που ορίζει ότι Κατά την υπογραφή της παρούσας ο συνδρομητής καταβάλλει την αναφερόμενη στην αίτηση συνδρομής εγγύηση. Καθόλη τη διάρκεια ισχύος της παρούσας, η εταιρεία δικαιούται και ο συνδρομητής υποχρεούται να παρέχει στην εταιρεία περαιτέρω εγγύηση εάν οι συνθήκες το απαιτούν κατά την εύλογη κρίση της εταιρείας. Με τέτοια διατύπωση ο όρος αυτός είναι καταχρηστικός, αφού το περιεχόμενό του προδήλως αντίκειται στις ρήτρες του άρθρου 2 παρ. 7 περιπτ. ε, ια και κστ του ν. 2251/1994, που απαγορεύουν στην εκκαλούσα να απαιτήσει από τον καταναλωτή υπέρμετρες εγγυήσεις, να αφήνει χωρίς σπουδαίο λόγο το τίμημα αόριστο, χωρίς, δηλαδή, προσδιορισμό του με κριτήρια ειδικά καθορισμένα στη σύμβαση και εύλογα για τον καταναλωτή και να επιφυλάσσει σ' αυτή το δικαίωμα μονομερούς τροποποίησης της σύμβασης χωρίς ορισμένο, ειδικό και σπουδαίο λόγο. Η εύλογη κρίση της εκκαλούσας που τίθεται ως κριτήριο για περαιτέρω εγγύηση, ενέχει κίνδυνο αυθαιρεσίας με μονομερή επέμβαση στη σύμβαση και τροποποίησή

της, προκειμένου να επιβληθούν υπέρμετρες εγγυήσεις, δίχως ύπαρξη ειδικών αντικειμενικών άλλων κριτηρίων.

Ετσι που έκρινε το Εφετείο και κατ' ακολουθίαν της κρίσης του αυτής δέχθηκε κατ ουσίαν την ένδικη αγωγή ως προς τον όρον αυτόν, δεν παραβίασε τις αναφερόμενες στη μείζονα σκέψη διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 7 εδ. ε, ια και, 4στ του Ν. 2251/1994 που εφάρμοσε, ούτε και αυτήν, του εδαφ.κ της αυτής παραγράφου που δεν εφάρμοσε αφού δεν είχε λόγο εφαρμογής της σύμφωνα με τις παραδοχές της, διέλαβε δε στην απόφασή του πλήρεις και σαφείς αιτιολογίες που καθιστούν εφικτό τον αναιρετικό έλεγχο ως προς την ορθή εφαρμογή των διατάξεων εκείνων.

Επομένως ο αντίθετος από το άρθρο 559 αρ. 1 και 19 του ΚΠολΔ υπό στοιχεία ΙΙΙ λόγος της αιτήσεως είναι αβάσιμος.

Συνεπώς για όλους τους παραπάνω λόγους η αίτηση αναιρέσεως πρέπει ν' απορριφθεί (...).